

**SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM
FELSŐ-TISZAVIDÉK TÁJEGYSÉGE**

© Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest 1984

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum elsőként felépült tájegységének épületei a Szatmár megyei Erdőhátról származnak. A terület évszázadokig erős erdélyi befolyás alatt állt. A kicsiny falvakat hatalmas mocsarak és erdőségek zárták el az Alföldtől, az ország központi területeitől, egészen az 1930-as években befejeződött lecsapolásokig.

E falvak paraszti társadalma szinte változatlanul őrizte a korábbi századok hagyományait, a reformáció, a kuruc háborúk által kialakított történelmi, társadalmi tudatot. E tudat megformálásában jelentős szerepet játszottak a parasztokhoz hasonló életet élő kisnemesek, akik az Erdőháton a kismesesi falvak egész láncolatát hozták létre.

1. Utcakép. A 18–19. századi faluképet idézi az utca mellé rendezett házak sora.

2. Mándi templom (1787) és nemesborzovai harangláb (1794). Az orsószerűen kiszélesedő utca középpontjában áll a templom a haranglábbal. A magas sisakos, fiatornyos haranglábak valamikor az egész országban általánosak voltak, csakúgy mint a favázás, festett mennyezetű templomok. Miután a hasonló templomokat és haranglábakat az Alföldön újabb épületek váltották fel, az ilyen építmények a szatmári Tiszavidék jellegzetességeivé váltak. Mellettük állt sok helyütt az egykor ugyancsak az egyház tulajdonában lévő kerek, sátoztetős malom, melynek malomköveit a sátor alatt körbehajtott lovakkal forgatták.

3. A mándi templom belseje (1787). A fehérre meszelt falakhoz a színesre festett mennyezet, karzat és bútorzat társul. Ez utóbbi a templomfestő vándorasztalosok munkája, akik a leegyszerűsített, népiesen megfogalmazott gótikus és reneszánsz eredetű ornamentikával díszítették a falusi templomokat.

4. Milotai lakóház (1830) és pelyvás szín. A tájegység különböző korú házai közül a legrégebbi típust, a milotai lakóház mutatja be. A ház udvari elhelyezése is archaikus: a telek közepén áll, az ólak, istállók pedig az utca mellett helyezkednek el. A ház mögött kap helyet a pelyvás szín, a csűr és méhes. Az épületeknek sajátos megjelenést ad a meredek tetőszerkezet, melyet vastag szalmafedél takar.

5. Botpalád középparaszti ház első szobája (1880): Ezt a helyiséget a múlt század végétől divatba jött festett asztalos bútorokkal rendezték be. A helyi divatnak megfelelően a párhuzamosan, kétfelől a falak mellé állított ágyak közé tették a karospadot az asztallal és székekkel.

6. Kispaládi kisparaszti lakóház kandallója (1890). Az erre a tájra egykor jellemző szobai tűzhelyek alacsony padkáján főztek, sütöttek a kürtős kalácsot. A füstöt szikrafogó terelte a konyhába, onnan a padlásra.

Írta: dr. Flórián Mária
Fotó: Gáspár Mihály
Grafika: Szalai András
Szerkesztette: B. Zsédenyi Judit

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szentendre határában, a Szabadságforrás úton van. Budapest felől a 11. számú közúton, illetve a HÉV a Batthyány térről Szentendréig közlekedő szerelvényeivel közelíthető meg. A HÉV szentendrei végállomásánál, a VOLÁN autóbusz pályaudvarról kb. óránként indulnak járatok az innen 4,5 km-re lévő múzeum felé.

A múzeum április 1. és október 31. között – hétfő kivételével – naponta 9–17 óráig látogatható. A pénztár jegyeket 16 óráig ad ki. A belépőjegy ára 5,- Ft, bemutató napján 15,- Ft. Gyermekek, diákok és katonák a múzeumot díjtalanul látogathatják. Az előre bejelentett csoportok vezetést kérhetnek. (telefon: 06-26-12-304)

